

Energisystem
Catherine Lillo, 08-677 26 81
catherine.lillo@energiforetagen.se

Infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Energiföretagens Sveriges synpunkter på Energimarknadsinspektionen rapport "Ren Energi inom EU – ett genomförande av fem rättsakter"

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Energiföretagen Sverige ("EnergiFöretagen") har tagit del av Energimarknadsinspektionens ("Ei") rapport och vill framföra följande synpunkter.

Generella kommentarer

EU:s ambition med ren energi paketet är att bli ledande i världens omställning till ren energi och att uppnå mer välfungerande energimarknader med ett förstärkt fokus på kunderna. Man ser att övergången från stor central produktion till decentraliserad produktion av el från förnybara energikällor kräver en anpassning av de nuvarande bestämmelserna och ändringar av befintliga marknadsroller.

Energiföretagen håller med om att det är viktigt att anpassa regelverket så att det reflekterar den omställning som sker på energimarknaderna. Men för att lyckas med väl sammansatta och effektiva regelanpassningar anser vi att det är centralt att utgå från våra nationella förutsättningar och hitta lösningar som är enkla och tydliga för såväl aktörer som kunder. Dessutom är det viktigt att helheten harmoniserar så att såväl nationella initiativ som nya EU regelverk går hand i hand.

Ei har gjort ett omfattande arbete med att föreslå ändringar för att genomföra de europeiska bestämmelserna i svensk lagstiftning. Dock anser vi att rapporten saknar en grundlig konsekvensanalys av förslagets påverkan på aktörerna, marknaden och samhället. Detta ser vi är en allvarlig brist som kan resultera i att de föreslagna reglerna missar målet om en välfungerande marknad.

Flera av de föreslagna bestämmelserna är helt nya företeelser på marknaden, såsom exempelvis elnätsföretagens anskaffning av flexibilitetstjänster och lokala flexibilitetsmarknader. I vår mening kräver dessa bestämmelser övergångsregler som medger ett stegvis införande med kontrollstationer för att utvärdera utvecklingen. Dessutom ser vi behov av ytterligare utredning gällande regelverket kring aggregering och egenanvändare av förnybar energi inom byggnad, där vi anser att centrala komponenter saknas och att lagförslaget därmed haltar.

Slutligen saknar vi överväganden om vad som händer med avtal som ingåtts innan lagstiftningen trätt i kraft. Rimligen borde regelverket endast gälla avtal som ingås efter att lagen trätt i kraft och ange övergångsbestämmelser för avtal som ingåtts tillsvidare.

Kommande arbete

Även om ramlagstiftningen nu faller på plats återstår fortfarande ett stort arbete med att utforma nya föreskrifter. Ei:s rapport innehåller förslag om ett 15-tal nya föreskrifter som ska stötta lagstiftningen. Utöver dessa ska branschen även utforma standardiserade avtal, bland annat för stödtjänster, flexibilitetstjänster och aggregeringsavtal samt skapa nya samarbetsformer mellan elnätsföretagen, Svenska kraftnät, marknadsaktörer och vissa samhällsaktörer.

Energiföretagen vill trycka på vikten av att myndigheterna involverar branschen i det stora arbete som återstår för att på så sätt få bästa utbyte av erfarenhet och kunskap.

Specifika kommentarer på förslag på regeländringar avseende kundbestämmelser

Författningsändringarna avser förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857) 3 kap 10 c, 14 a §§; 4 kap 10 §; 8 kap 4h, 5a §§; 9 kap 8 – 27, 30 – 36 §§, lag om skatt på energi 11 kap 7§; förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el 1 f, 9-10 §§, samt förslag till lag (2020:xxx) om energigemenskaper.

Generellt om Ei:s förslag kring kundbestämmelser

Elmarknadsdirektivet syftar till att säkerställa att det finns ett tillräckligt skydd på elmarknaden för konsumenter och i specifika bestämmelser också för mindre företag, vilket tydliggörs i direktivets inledning.

Redan vid implementeringen av det tredje elmarknadsdirektivet fördes en diskussion om vilka kundsegment som avsågs omfattas av vissa kundrelaterade bestämmelser. Vid den tidpunkten valde Sverige att införa bestämmelserna endast för konsumenter. Om det inte vore för att man i det reviderade elmarknadsdirektivets bestämmelse om avisering vid villkorsändringar denna gång skiljer mellan avisering till hushållskunder och övriga kunder, skulle direktivet i stor utsträckning ha samma innehåll som det tredje elmarknadsdirektivet.

Dock har Ei, till skillnad mot tidigare svenska tolkningar av direktivets kundbegrepp, denna gång valt att göra en vidare tolkning av det reviderade direktivets kundbegrepp, en tolkning som omfattar samtliga elanvändare, allt från konsumenter till elintensiv industri.

I början av året fördes samtal mellan den europeiska branschorganisationen, Eurelectric, och EU kommissionens tjänstemän om vilka kundgrupperingar som avses inkluderas i elmarknadsdirektivets artikel 10 "Grundläggande avtalsenliga rättigheter" och artikel 18 "Fakturor och fakturainformation". I dessa samtal framkom att kommissionen inte avsett att ha samma regelverk för alla kundsegment. Det tydliggörs i den konsekvensanalys som kommissionen utfört och publicerat i samband med ändringsförslagen i elmarknadsdirektivet. Vid trepartsförhandlingen hade rådet och parlamentet skilda åsikter om vilka kundgrupper som skulle omfattas, vilket reflekteras av de slutliga texterna. Enligt kommissionen innebär det att det finns ett stort utrymme för medlemsländerna att själva avgöra hur man vill tolka kundbegreppet.

Det finns stora skillnader mellan icke-professionella köpare som hushållskunder och professionella större företagskunder. I relationen mellan två jämbördiga parter gör sig konsumentskyddsintresset inte gällande. Ei:s förslag att låta de konsumentskyddande bestämmelserna gälla för alla elanvändare är mot den bakgrunden olämpligt och kommer att skapa onödigt och kostnadsdrivande komplexitet på företagsmarknaden. Dessutom, i

och med att s.k. "småföretag" (som till följd av hur dessa definieras i praktiken är ca 98% av företagen i Sverige) omfattas av den nya bestämmelsen om brytavgifter, där de största problemen på marknaden idag förekommer, finns ingen anledning att utöka övriga konsumentrelaterade bestämmelser till företagskunder.

Energiföretagen anser att man bör bibehålla nuvarande ordning att konsumentskyddande bestämmelser generellt sett endast ska gälla konsumentavtal. Endast där direktivet särskilt föreskriver en tillämpning också för andra kunder bör en sådan utvidgning ske.

Förslag om minimikrav för elleveransavtal för elanvändare (9 kap 8 – 13 §§)

I Ei:s förslag anges minimikrav för vad elleveransavtalet ska innehålla. Flera av kraven har hittills gällt endast för konsument men föreslås nu gälla för alla elanvändare. I förslaget saknas hänsyn till redan ingångna avtal. Energiföretagen anser att de nya kraven endast bör gälla för nya avtal och inte tidsbegränsade befintliga avtal. För befintliga avtal som löper tillsvidare bör behovet av övergångsregler övervägas.

Ett av kraven som anges i förslaget är att elleveransavtalet ska innehålla uppgifter om vilka kombinerade tjänster som erbjuds. Energiföretagen anser inte att det är relevant för kunden att i avtalet få information om vilka kombinerade tjänster som elhandelsföretaget eventuellt kan erbjuda. I avtalet bör det endast vara relevant att inkludera uppgifter om kombinerade tjänster som ingår i avtalet. Det bör framgå av kraven.

I Ei:s förslag finns i 10 § krav på att elhandelsföretaget "*på begäran ska tillhandahålla elanvändaren information om tillämpliga priser, tariffer och standardvillkor för utnyttjande av eltjänster.*" Bestämmelsen speglar visserligen den svenska översättningen av direktivtexten. På den svenska elmarknaden används emellertid inte begreppet "tariffer" relaterat till elhandel. Varken av avsnitt 5.5 i Ei:s förslag eller i författningskommentaren anges någon närmare precisering av vilken information som bestämmelsen avser att reglera. Energiföretagen förstår inte vad som avses och efterlyser ett klagörande samt vill utifrån det klagörandet att lagtexten revideras så att den speglar svenska förhållanden avseende det vokabulär som används.

Ei har även valt att föreslå krav som inte finns angivna i direktivet. Ett sådant krav är att elanvändaren ska ges rätt att välja på vilket sätt den vill ha avisering om ändring av avtal. Såsom bestämmelsen är formulerad innebär den att elanvändaren alltid kan välja mellan underrättelse i e-post, i faktura eller i samband med fakturering. Om elhandelsföretaget erbjuder andra sätt för underrättelse kan dessa också utgöra alternativ att välja. Energiföretagen anser att detta riskerar att skapa onödigt komplexitet och leda till ökade kostnader, vilka i slutändan hamnar hos kund. Istället anser vi att elanvändarens rätt att välja aviseringssätt bör begränsas till sådana kanaler som elhandelsföretaget normalt erbjuder. Vissa aktörer kanske föredrar att erbjuda avisering via fakturan, medan andra inte har möjlighet att individuellt anpassa exempelvis fakturainnehåll till enskilda kunder, och därför föredrar att erbjuda andra kanaler.

Ett annat krav som inte regleras av direktivet men som Ei valt att behålla från våra nuvarande nationella bestämmelser är att kunden även ska underrättas om prishöjningar i efterhand på fakturan. Ei anser att bestämmelsen utgör ett ytterligare skydd för konsumenterna.

Energiföretagen ifrågasätter behovet av denna information. I de planerade föreskrifterna om krav på fakturainformation ska direktivkraven genomföras där det anges att elhandelsföretagen på faktura i förväg ska underrätta om prishöjningar med datum då ändringen träder ikraft. Med de många nya kraven på fakturainnehåll som nu tillkommer

anser vi att det finns en överhängande risk för överbelastning av information på fakturan. Att i detta läge behålla en befintlig nationell bestämmelse som saknar motsvarighet i direktivkraven riskerar att över tid skapa ett lapptäcke av bestämmelser som är administrativt utmanande att uppfylla för elhandelsföretagen och som förvirrar snarare än underlättar för kunderna.

Avseende kraven kring avtal med dynamiska priser anser Energiföretagen att man noga bör överväga avtalens konstruktion. I definitionen av dynamiskt pris anges att dessa ska återspegla prisförändringarna på spotmarknaden med ett intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning för marknaden. Idag är avräkningen timbaserad men inom några år övergår den svenska elmarknaden till 15 minuters avräkningsintervall. Enligt Ei ska då dynamiska prisavtal per automatik ha en upplösning på 15 minuter. Det finns dock en risk att avräkningen övergår till 15 minuter men att det inte erbjuds produkter med samma tidsupplösning på spotmarknaden, det blir i det fallet omöjligt att sätta korrekta avtalspriser. Därmed bör kravet om 15 minutersavtal mot kund inte gälla förrän produkter även finns att tillgå på spotmarknaden.

Slutligen kan det konstateras att timmätningsavtal är vanligt förekommande på den svenska elmarknaden. Det bör tydliggöras att alla elhandelsföretag som erbjuder dessa avtal omfattas av skyldigheterna avseende information om möjligheter, kostnader och risker med avtalsformen samt kring inhämtande av samtycke från kund oavsett hur många kunder elhandelsföretaget har.

Gemensamma bestämmelser för elhandels- och elnätsföretag (9 kap 19 – 22 §§)

I Ei:s förslag öppnas det upp för elhandelsföretagen att använda system för förskottsbetalning och utjämnad betalning för elanvändare. Energiföretagen är positiva till denna öppning som skulle kunna skapa mer möjligheter för kunderna på marknaden. Dessvärre tror vi att denna möjlighet kan komma att motverkas av kraven på kvartalsvis debitering av uppmätta värden, se nedan under avsnittet om [Fakturering och fakturainformation](#). Med kravet på kvartalsvis debitering enligt uppmätta värden bortfaller i praktiken kundnyttan av att använda sig av dessa möjligheter.

Energiföretagen ifrågasätter hur kraven på information på webbplatser i praktiken ska kunna uppfyllas gentemot framförallt större företagskunder. Mycket av den information som enligt regelverket ska finnas tillgänglig på elhandelsföretagets webbplats är beträffande dessa företagskunder kundunik och det finns i princip inga allmängiltiga villkor. Dessa krav bör därför inte utökas till att omfatta alla elanvändare.

Ett annat problem i sammanhanget är att Ei valt att behålla krav på att viss information ska anges i reklam trots att det i det reviderade direktivet endast är ett krav på att information lämnas på fakturan. Detta skapar enbart komplexitet utan att skapa mer tydlighet för kund. Därmed anser vi att hela fjärde stycket i 21 § bör utgå.

Fakturering och fakturainformation (9 kap 23 – 27 §§)

Energiföretagen anser inte att fakturan i första hand är avsedd som informationsbärare för annat än vad som är nödvändigt för fakturering. Att överlasta fakturan med information riskerar att skapa ett informationsbrus som knappast gynnar målet att uppnå enkelhet och begriplighet.

Med det sagt är det olyckligt att det reviderade direktivet innehåller så omfattande krav på fakturainformation. Många av de mer detaljerade kraven föreslås tas fram i föreskriftsform. Energiföretagen anser att branschen bör involveras i föreskriftsarbetet för att på bästa sätt tillvarata den erfarenhet och kunskap aktörerna har kring fakturering

och fakturainformation. Dessutom, i syfte att så kostnadseffektivt som möjligt kunna göra de systemanpassningar som behövs i fakturasystemen, behöver aktörerna information om vad som gäller i god tid före regelverkets ikraftträdande och det bör tydliggöras om alla bestämmelserna i föreskrifterna kommer att gälla för såväl elhandels- som elnätsföretag eller om det kommer finnas bestämmelser som endast berör en av aktörerna.

Ei föreslår att fakturan ska ange en *"uppdelning av beloppet i komponenter"*. I direktivet framgår att uppdelningen av slutkundspriset i komponenter utgörs av tre huvudkomponenter: (1) energi- och leverans, (2) nät (överföring av distribution) och (3) skatter, avgifter och övriga pålagor. Då vi idag har en elnäts- och en elhandelsfaktura bör således dessa huvudkomponenter delas upp i respektive faktura. Detta bör tydliggöras i det svenska regelverket.

I Ei:s förslag anges att om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten, priset eller rabatten så ska elanvändaren underrättas om detta i en faktura. Det behöver klargöras.

Vidare föreslår Ei att aktörerna ska *"debitera elanvändarna utifrån uppmätta värden minst en gång per kvartal"*. Detta krav går längre än direktivkravet som anger minst årsvis debitering av uppmätta värden. Enligt Energiföretagens mening riskerar Ei:s skärpta förslag att begränsa det framtida produktutbudet på marknaden.

I direktivet särskiljer man tydligt mellan tillhandahållandet av faktureringsinformation som är baserad på faktisk förbrukning, som är viktig för att kunden ska kunna ändra sitt beteende gällande sin förbrukning, och när och hur själva betalningen av fakturan (debitering) kan ske, särskilt för hushållskunder. Därav kompletteras kravet om årsvis fakturering i direktivet med en annan bestämmelse om informationskyldighet som innebär att kunder som har mätare som kan fjärravläsas, ska ha tillgång till korrekt faktureringsinformation baserad på faktisk förbrukning minst varje månad (var 6e månad för andra mätare). Sådan information kan exempelvis göras tillgänglig via kundens "Mina sidor". Denna kompletterande bestämmelse saknas i Ei:s förslag.

Idag finns en efterfrågan från vissa kunder att kunna jämna ut sina elkostnader över året, det vill säga att man kan sänka sina kostnader för vintermånaderna, då elkostnaderna vanligtvis är högre, och betala något mer under sommarmånaderna, då elkostnaderna är lägre. Det blir svårt att utforma en sådan produkt med Ei:s förslag som förutsätter kvartalsvis debitering på uppmätta värden. Detta menar Energiföretagen skapar en onödig begränsning av produktutbudet då det inte blir möjligt att erbjuda system för förskottsbetalning och utjämnad betalning som inte bygger på kvartalsvis debitering. Vi förespråkar istället att Ei följer direktivkravet om årsvis debitering och använder den kompletterande bestämmelsen om att reglera skyldigheten att tillhandahålla faktureringsinformation minst varje månad (var 6e månad för icke fjärravlästa mätare). På detta vis skulle det säkerställas att kunden oavsett hur upplägget för debitering ser ut, kan följa såväl faktisk förbrukning som de kostnader som är förknippade med den faktiska förbrukningen och på så vis undvika överraskningar vid slutet av året.

Energiföretagen konstaterar att den nuvarande bestämmelsen i ellagen avseende debitering utifrån uppmätta värden finns i 8 kap 15 § första stycket ellagen. I dess andra stycke regleras att "Om elleverantören inte har fått tillgång till mätvärden, får debiteringen grundas på uppskattad förbrukning." I Ei:s förslag återfinns motsvarigheten till dessa stycken i olika bestämmelser, 9 kap. 26 § (motsvarar 8 kap 15 § första stycket) respektive 9 kap. 24 § andra stycket (motsvarar 8 kap. 15 § andra stycket). På grund av den nya uppdelningen kan förslaget tolkas som att det är tillåtet enligt 24 § att fakturera

preliminärt om mätvärden saknas, men att regeln om faktura på uppmätta värden är absolut, det innebär att preliminärfakturering bara kan pågå under högst ett kvartal. Även om preliminär fakturering ska undvikas i möjligaste mån är det viktigt att det går att fakturera preliminärt. Alternativet – att inte skicka någon faktura – innebär att kunderna riskerar att få en faktura med ett högt belopp när väl mätvärden kunnat samlas in. Energiföretagen förutsätter att detta inte är avsikten, utan att det blivit en lagtekniskt olycklig placering av 9 kap 26 §. Den bestämmelsen kan förslagsvis istället läggas in som ett andra stycke i 9 kap. 24 § i Ei:s förslag.

Slutligen anges att vissa av bestämmelserna avseende fakturering och faktureringsinformation (23-24, 26 §§) även är tillämpliga för aggregatorer. Energiföretagen anser att det är positivt att man vill ha likvärdiga regler för elhandelsföretag och aggregatorer men då modellen för aggregatorer inte är färdigutvecklad är det svårt att analysera de praktiska konsekvenserna av dessa regler för aggregatorer.

Byte av elleverantör eller aggregator (9 kap 14 – 16 §§)

Ei:s förslag reglerar möjligheten att ta ut brytavgifter av konsumenter och så kallade "små företag" om de i förtid säger upp sitt elavtal / aggregeringsavtal. Förslaget begränsar rätten att ta ut brytavgifter till att endast gälla fasta avtalsformer och avtalsformer med priskomponenter som är kopplade till den levererade elen. I dessa fall har elhandelsföretaget rätt att ta ut en avgift som motsvarar den direkta ekonomiska förlusten. I praktiken omfattas nästan alla företagskunder då de flesta företag ligger under gränsen för vad som anses vara "små företag".

Då förslaget även gäller för avtal med små företag, där avtalen kan innehålla tilläggstjänster som prissäkras utöver elpriset, exempelvis val av energikälla eller olika former av prislåsningar (portföljavtal), anser Energiföretagen att det bör vara möjligt att ta ut brytavgifter för dessa priskomponenter även vid avtal där elleveransen är baserad på ett rörligt pris.

Själva beräkningen av elhandelsföretagets direkta ekonomiska förlust och avgiftens storlek föreslås regleras i föreskrift. Idag regleras huvudprinciperna för brytavgifter genom branschens allmänna avtalsvillkor. För att på bästa sätt tillvarata de erfarenheter som finns i branschen anser Energiföretagen att föreskriftsarbetet bör ske i samarbete med branschen.

Energiföretagen anser att den begränsade möjligheten att ta ut brytavgifter riskerar att hämma utbudet av rörliga avtalsformer och produktutveckling samt, speciellt anmärkningsvärt, även möjligheten att erbjuda olika former av aggregeringsavtal. Detta då affärsrisken avseende kunder med denna typ av avtal ökar markant. Ambitionen i direktivet är att öka möjligheterna för flexibilitet och få till en marknad för aggregatorer men det är ännu svår att överblicka hur avtalen kommer att utformas. Dessa avtal förmodas ha en annan logik än leveransavtal, med andra mekanismer för såväl prissättning, avtalskonstruktioner och kostnader som kan uppstå vid en förtida uppsägning. Då modellen för aggregatorer inte är färdigutvecklad är det svårt att analysera de praktiska konsekvenserna av dessa regler för alla typer av aggregatorer. Därmed anser Energiföretaget att regelverket avseende brytavgifter för aggregatorer behöver utredas ytterligare.

Slutligen anger Ei att de nya kraven gällande brytavgift i 9 kap 14 § inte ska gälla för avtal mellan en elleverantör och små företag som ingåtts före den 1 januari 2021.

Energiföretagen delar den uppfattningen. Dock bör övervägas om inte även aggregatorers och konsumentavtal som ingåtts före den 1 januari 2021 bör omfattas.

Angivande av elens ursprung (9 kap §§ 28-29)

Ei har valt att gå längre än direktivkraven avseende angivande av elens ursprung i reklam. I direktivet har man slopat det kravet då det finns uppräknat som en del av fakturainformationen. Som vi angett ovan, i avsnittet om gemensamma bestämmelser för elhandels- och elnätsföretag, ifrågasätter Energiföretagen behovet av detta extra informationskrav.

Verktyg för att jämföra erbjudanden (9 kap 30 – 36 §§)

Energiföretagen stöder Ei:s förslag om att utveckla jämförelseverktyget elpriskollen.se så att verktyget omfattar elhandelsföretagens erbjudanden till konsumenter och mikroföretag. På detta sätt utökas kundernas möjlighet att jämföra elhandelsföretag och deras erbjudanden och därmed underlätta kundernas val. Det är dock viktigt att i detta sammanhang noga beakta på vilket sätt de inrapporterade uppgifterna avses att användas.

Energiföretagen anser att det endast bör införas krav på rapportering av uppgifter som kan visas ha relevans för kundens jämförelse. Därmed är det lämpligt att endast avtalsformer som är standardiserade och möjliga att jämföra omfattas och att skräddarsydda offerter som baseras på specifika faktorer hos kund undantas. Vi vill undvika risk för att verktygets krav snarare än kundens behov styr hur produkter på marknaden utformas.

Ei har i sitt förslag utökat rapporteringskraven till att omfatta alla elanvändare med en årsförbrukning upp till 100 000 kWh. Dock anges i direktivet endast ett krav på att konsumenter och mikroföretag, "ett företag med färre än 10 anställda och var årsomsättning och/eller årliga balansslutning inte överstiger 2 miljoner EUR", ska omfattas. Således anser Energiföretagen att bestämmelsen endast bör omfatta konsumenter och mikroföretag upp till 100 000 kWh/år i enlighet med direktivkraven.

Energiföretagen stöder att regeringen ges rätt att meddela föreskrifter om hur jämförelsen ska göras tydligt och på objektiva kriterier. Det i sin tur tydliggör på vilka grunder ytterligare uppgifter får föras in i Elpriskollen.

Mikroproduktion (4 kap 10 § och 8 kap 5a §)

Energiföretagen ser positivt på att kravet i 4 kap 10 § tredje stycket att elanvändaren ska vara nettoanvändare på årsbasis utgår. Det medför en förenkling av den praktiska hanteringen.

Beträffande de föreslagna ändringarna i övrigt är det viktigt att påtala att kostnader för att förstärka elnätet till följd av anslutning av mikroproduktion i befintliga uttagpunkter kan uppstå även i fall då det inte krävs en utökning av uttagsabonnemangets effekt. Att ingen engångsavgift får tas ut av den enskilda kunden för sådana förstärkningskostnader innebär att dessa kostnader istället fördelas på hela kundkollektivet.

I Ei:s förslag ställs krav på att i det fall mikroproducent matar in produktion ska det elhandelsföretag som tar emot elen se till att någon har åtagit sig balansansvaret och vara skyldigt att på skäligen villkor ta emot den el som matas in.

Energiföretagen har ingen erinran mot skyldigheten i sig för elhandelsföretag att motta el från mikroproducenter på skäligen villkor. Energiföretagen anser dock att det inte bör vara tvingande för mikroproducenten att erhålla ersättning. En mikroproducent som har

annan verksamhet kan ligga nära omsättningsgränsen om 30 000 kr och ersättningen för den inmatade elen skulle då kunna medföra att gränsen passeras och mikroproducenten därmed blir momspliktig. Det bör därför vara frivilligt för mikroproducenten att erhålla ersättning för inmatad el.

Balansansvar (8 kap 4h §)

I förslaget till 8 kap 4h§ första stycket anges att en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon åtagit sig balansansvaret. Att denna princip lagfästs är bra.

Vidare anges i förslaget att inmatning inte får ske om balansansvarig saknas i inmatningspunkten. Det behöver dock klargöras vad konsekvensen blir om producenten brister i detta avseende. Även andra delar av regelverket kring balansansvar bör således ses över, exempelvis bestämmelserna om återställande av balansansvar.

Egenanvändare av förnybar energi inom byggnad (ellagen 3 kap 10 c, 14 a §§; lag om skatt på energi 11 kap 7§; förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el 1 f, 9-10 §§)

Ei:s förslag om egenanvändare av förnybar energi inom byggnad innebär att en fastighetsägare kan begära att mätningen av mängden överförd el och dess fördelning över tid ska kunna ske för hela byggnaden. Dessutom ska beräkningen av energiskatt ske i den gemensamma mätpunkten för byggnaden.

Energiföretagen har stora svårigheter att förstå Ei:s förslag. Vi anser att förslaget verkar administrativt komplext och att det är otydligt hur det i praktiken ska fungera. Förslaget förefaller innebära att möjligheterna till befrielse från energiskatt på egenproducerad el utvidgas, vilket går utöver direktivets krav som endast anger att egenanvändaren inte ska drabbas av orättvisa eller oproportionerliga avgifter och skatter. Vi ifrågasätter lämpligheten i att utöka energiskatteundantagets omfattning och ställer oss frågande till hur avräkningen av byggnaden respektive individuella uttags-/inmatningspunkterna kan ske på ett rättvist sätt.

Ei:s förslag saknar en analys av dess konsekvenser för elhandelsföretagen och balansansvariga aktörer. Till exempel är det oklart hur man praktiskt hanterar att lägenhetsinnehavare kan ha skiftande typer av elavtal som kräver olika upplösning av mätning. Vi vill också framhålla att om det finns verksamhet i byggnaden som förbrukar el för ett ändamål som är skattebefriat eller nedsättningsberättigat behöver det också införas regler för hur återbetalningsförfarandet ska gå till. Det behöver också regleras hur skattebefriad elproduktion från anläggningar med mindre installerad kapacitet än 50 kW ska hanteras i förhållande till skattepliktig el. Vidare har momskonsekvenserna av förslaget inte analyserats. Vi befarar också att de administrativa konsekvenserna kan bli stora för elnätsföretag kopplat till skatteuppbörden för energiskatt på el och anser att dessa behöver analyseras närmare.

Energiföretagens anser att om förslaget ska genomföras ska all avräkning baseras på uppmätta värden och inte proportionering. Hur de nyttor och kostnader som uppstår ska fördelas mellan berörda parter, ska åligga bostadsrättsföreningen eller fastighetsägaren, inte elnätsföretaget. Dessutom måste fastighetsägaren ha ansvaret och ta kostnaden för att anpassa sin anläggning och iordningställa en mätplats.

Slutligen med tanke på att förslaget framförallt gynnar solenergi kan förslaget uppfattas som ytterligare en subvention som leder till konkurrenssnedvridning på marknaden.

Energiföretagen avstyrker förslaget i dess nuvarande utformning och anser således att förslaget kräver ytterligare utredning innan det kan genomföras nationellt.

Ny lag om energigemenskaper

Energiföretagen ställer sig bakom Ei:s förslag till ny lag om energigemenskaper. Vi anser att lagen på ett positivt sätt tydliggör energigemenskapernas roll och ansvar och även medlemmarnas rättigheter i gemenskapen.

Vi stöder även Ei:s bedömning om att energigemenskaper inte ska tillåtas äga egna elnät. Några av de problem som Energiföretagen identifierat om energigemenskaper skulle tillåtas äga elnät är risken för utbyggnad av parallella nät för att möjliggöra för hushållskunder/aktiva kunders rätt att lämna; svårigheter att tillämpa avståndsberoende tariffer; samt svårigheten att tillämpa åtskillnadsregler om energigemenskaper klassas som DSO:er men samtidigt är fria att producera och sälja el.

Specifika kommentarer på förslag på regeländringar avseende aggregering

Författningsändringarna avser förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857) med tillägg av 9 kap 1 – 7 §§.

Generellt om Ei:s förslag kring aggregering

I det reviderade elmarknadsdirektivet införs en ny typ av tjänster och roller på elmarknaden som syftar till att möjliggöra för kunder att delta på elmarknaden genom att samla flera kunders efterfrågefleksibilitet eller elproduktion. Här avses specifikt aggregering respektive oberoende aggregatorer. Det finns en stor tro till att aggregering kan lösa vissa av de problem som vi idag står inför med ökande andel variabel elproduktion i elsystemet och ökat behov av smart användning av kapaciteten i elnäten. Ambitionen är få ett mer samhällsekonomiskt effektivt elsystem totalt.

Energiföretagen anser att rätt utnyttjad kan aggregering utgöra ett av flera verktyg för att öka flexibiliteten i elsystemet. Dock finns det vissa utmaningar som kan innebära att syftet inte uppnås, vilket därför bör beaktas vid utformandet av regelverket.

En sådan utmaning gäller mätning och validering för att säkerställa att aggregatorns verksamhet verkligen leder till den effektivitet som eftersträvas. En annan utmaning är hur en oberoende aggregators agerande påverkar övriga marknadsaktörer som till exempel det ekonomiska ansvaret för obalanser, både avseende avräkningen och i anskaffningen av kraft. Det är inte rimligt att aggregatorer har ett "frikort" jämfört med andra aktörer när det gäller att undvika kostnader som aggregeringstjänsten orsakar övriga aktörer.

Vidare måste även hänsyn tas till den kommande ändringen i balansansvarsrollen som en följd av den så kallade balanskoden (EU 2017/2195). I koden görs en distinktion mellan den som levererar balanstjänsterna och det ekonomiska ansvaret för obalanser. Hur villkoren för detta utformas är av betydelse för hur aggregering kan införlivas i elmarknaden. Då dessa villkor ännu inte är definierade är det i skrivande stund inte möjligt att kommentera förutsättningarna för implementering av aggregering eller oberoende aggregatorer på en mer detaljerad nivå.

Det finns således flera förutsättningar som påverkar modellen för oberoende aggregatorer och det är i nuläget oklart om allt kommer att finnas på plats till den 1

januari 2021. Energiföretagen menar därför att Ei:s förslag bör kompletteras med övergångsregler, som medger ett stegvis införande med kontrollstationer för att säkerställa ett välfungerande och icke diskriminerande system.

Definition av aggregering, aggregator och oberoende aggregator (9 kap 1 §)

Ei:s förslag innebär att en ny typ av verksamhet, aggregering, och aktör, aggregator införs i lagstiftningen. Med aggregering avses en sammanslagning av flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på elmarknader. En aggregator är en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller tjänster för aggregering. En aggregator kan även vara oberoende, det vill säga inte ansluten till kundens elhandelsföretag. Med sistnämnda menas att aggregatorn varken ingår i en koncern med eller har ett samarbetsavtal med kundens elhandelsföretag.

Ingen av dessa definitioner anger syftet med aggregatorns verksamhet. Varken i definitionerna eller i regelverket i övrigt uppställs några som helst krav på hur verksamheten ska bidra till ambitionen med regelverket, inte minst att en ökad användning av efterfrågefleksibilitet kan leda till ett effektivare utnyttjande av såväl produktionsresurser som elnäten. Energiföretagen menar därför att det finns en risk att fokus hamnar på möjliggörandet av en ny roll på elmarknaden, snarare än på den nytta som aggregering kan tillföra kraftsystemet. Ett felaktigt utformat regelverk riskerar att leda till att systemet utnyttjas på ett felaktigt sätt så att ambitionen inte uppnås. Det finns exempel där aktörer manipulerat systemet så att flexibilitetsåtgärder lett till oönskade effekter, så var fallet med en baseball arena i Baltimore¹. Det bör således finnas ett överordnat krav på att flexibilitetsåtgärder måste stödja och inte försvåra för systemet. Till exempel att en styrning av en värmepump måste göras så att kundens elanvändning verkligen minskar, inte bara elanvändningen för värmepumpen.

I Ei:s förslag framgår att aggregatorns oberoende avser oberoende gentemot kundens befintliga elhandelsföretag. Om aggregatorn inte är samma juridiska person som kundens befintliga elhandelsföretag uppstår ett problem med mätning och verifiering av aggregatorns verksamhet.

Som vi förstår utgår diskussionerna i Danmark utifrån att den oberoende aggregatorn måste ta över leveransavtalet för delar av kundens elanvändning. På så sätt undviker man problemet med mätning och verifiering, men det ställer däremot krav på separat mätning av aggregatorns volymer, vilket i sin tur medför att tydlig åtskillnad kan göras mellan olika balansansvariga. Att införa krav på dubbla mätare hos mindre kunder är dock kostnadsdrivande och därför testas i Danmark möjligheterna att använda inbyggda undermätare med lägre funktionskrav, vilket kan vara tillräckligt för ändamålet.

Utan krav på separat mätning för den oberoende aggregatorn måste beräkningsmodeller konstrueras för att "mäta" aggregatorns åtgärder, annars kan de obalanser aggregatorns aktiviteter orsakar inte hanteras i avräkningen.

När det gäller obalanser i kraftanskaffningen kan även detta hanteras utan krav på separat mätning, men det förutsätter en modell för kompensationshantering, inte bara i driftsituationen utan även för omkringliggande perioder.

Även andra upplägg för oberoende aggregering bör vara möjliga. Exempelvis genom ett ombudsförfarande där en energitjänsteleverantör för sina kunders räkning tecknar avtal med någon marknadsaktör. Medan den danska modellen endast omfattar delar av kundens elanvändning, innebär detta att aggregatorn tar över ansvaret för kundens hela volym.

---

¹ Fallet med Baseball stadium i Baltimore var en uppenbar manipulation som ledde till böter: <https://www.troutmansandersenergyreport.com/2013/06/ferc-settles-investigation-concerning-demand-response-products-in-pjm/>

Fördelen är att det inte uppstår någon otydlighet gällande obalanser eller kraftanskaffning, samt att mätning och validering hanteras genom avtal mellan parterna. Dessutom torde modellen vara enkel att införa.

Det är även viktigt att beakta att beroende av vilken aggregatormodell som införs och på vilket sätt aggregatorernas verksamhet mäts och verifieras får konsekvenser för redan ingångna avtal med befintligt elhandelsföretag, vilket utvecklas i avsnittet om [Elanvändarens rättigheter](#).

Energiföretagen anser därmed att det krävs ytterligare analys av hur modellen med oberoende aggregatorer är tänkt att fungera för att kunna utforma ett effektivt regelverk som leder till en välfungerande elmarknad.

Balansansvaret för aggregatorer (9 kap 3 §)

Ei föreslår att aggregatorer ska vara ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet och att detta innebär att de ska vara balansansvariga eller delegera sitt balansansvar i uttags- eller inmatningspunkten.

Energiföretagen stödjer detta förslag, men vill understryka att det dessvärre inte löser frågan hur man ska beräkna den oberoende aggregatorns volymer i uttagspunkten, och därmed de obalanser som denne orsakar i systemet. Energiföretagen anser att denna fråga behöver utredas särskilt för att modellen med den oberoende aggregatorn ska kunna fungera på ett effektivt och konkurrensneutralt sätt.

Balansansvarigas skyldighet vid aggregering (9 kap 4 §)

För att garantera att oberoende aggregatorer får tillträde till kundens uttags- eller inmatningspunkt föreslår Ei att det införs en skyldighet för den balansansvariga aktören i punkten att ingå avtal med aggregatorer, om det inte finns särskilda skäl däremot.

Energiföretagen anser att det är problematiskt att på en konkurrensmarknad införa regleringar som tvingar marknadsaktörer att ingå avtal med andra aktörer. Konsekvenserna av sådana ingrepp på en marknad bör utredas noga då det kan få oönskade effekter för elmarknadens funktion. En fråga som inte berörs i Ei:s förslag är hur man säkerställer att en oberoende aggregator (som inte själv är balansansvarig) faktiskt ingår ett avtal med den balansansvariga aktören. Energiföretagen anser att det bör klargöras vad som blir följden för en aggregator som underlåter att göra detta eller förlorar sitt avtal om balansansvar.

Det föreslås att Ei ska godkänna att avtalsvillkoren mellan den balansansvariga och aggregatorn uppfyller uppställda krav på objektivitet, icke-diskriminering och saklighet. Vidare ska standardvillkor offentliggöras och Ei föreslås utforma föreskrifter kring hur offentliggörandet ska ske.

Energiföretagen förutser att det kommer att krävas ett stort arbete gemensamt med branschen för att ta fram standardvillkor. Det finns också stora praktiska utmaningar med att få fram sådana villkor, inte minst eftersom det är oklart vem eller vilka som är motpart i en eventuell förhandling. Villkoren bör dessutom vara på plats innan regelverket rörande aggregering införs.

Elanvändarens rättigheter (9 kap 6 – 7 §§)

Enligt det förslag som presenteras av Ei behöver elanvändaren inget godkännande från tredje part för att ingå avtal om aggregering och vare sig TSO, DSO, balansansvarig eller elhandelsföretag får ta ut några avgifter eller ställa tekniska, administrativa eller andra krav på elanvändaren med anledning av aggregeringsavtalet.

Energiföretagen anser att Ei:s förslag bör kompletteras med en skyldighet för oberoende aggregatorer att informera elanvändarens befintliga elhandelsföretag om att ett aggregeringsavtal ingås. Detta för att ge det befintliga elhandelsföretaget en möjlighet att eventuellt anpassa sin kraftanskaffning och därmed minska sina obalanser.

Vidare kan det finnas situationer då elhandelsföretaget vill omförhandla, alternativt avsluta, det befintliga avtalet med elanvändaren, till exempel i modellen där den oberoende aggregator tillåts ta över delar av leveransen i uttagspunkten. I vår mening är detta en sådan situation där förutsättningarna för avtalet med det befintliga elhandelsföretaget har väsentligt förändrats och därmed bör elhandelsföretaget tillåtas avsluta alternativt omförhandla avtalet utan att elanvändaren i den situationen kan sägas "diskrimineras" på grund av aggregeringsavtalet.

Slutligen, beroende av vilken modell för oberoende aggregatorer som används, kan det finnas situationer som innebär att elanvändaren kräver undermätning till följd av aggregeringstjänsten. Energiföretagen anser att denna kostnad bör belasta aggregatorn/elanvändaren.

Kompensationsmekanism för elhandelsföretagets obalanser

I det reviderade elmarknadsdirektivet medges möjlighet för medlemsstaterna att införa kompensationsmekanismer som reglerar eventuella obalanser som oberoende aggregatorer orsakar kundens befintliga elhandelsföretag. I sammanhanget vill vi förtydliga att obalanserna avser både obalanser i avräkningen och obalanser som uppstår i elhandlaren kraftanskaffning, såväl i driftssituationen som i omkringliggande perioder, som en följd av aggregatorns agerande.

Ei har inte valt att utnyttja denna möjlighet i den föreslagna regleringen. Istället föreslår Ei att detta hanteras i avtalen mellan balansansvarig och elhandelsföretag, och mellan balansansvarig och aggregator. Huvudprincipen är då enligt Ei att i den mån obalanser orsakas för elhandelsföretaget av aggregatorn så ska elhandelsföretaget ersättas.

Energiföretagen stödjer denna huvudprincip men anser att Ei borde ha utnyttjat den möjlighet som direktivet medger för reglering av kompensationsmekanismer.

Energiföretagen ser stora problem med att lämna frågan om kompensationsmekanism till avtalslösningar, inte minst eftersom den oberoende aggregatorn inte har en avtalsrelation med det berörda elhandelsföretaget. Elhandelsföretaget förutsätts istället få kompensation via tredje part, den balansansvarige. Det finns med en sådan lösning risk för att elhandelsföretaget inte får korrekt kompensation för de obalanser som oberoende aggregatorer skapar. Detta är inte i enlighet med intentionerna om en icke-diskriminerande marknad med konkurrens på lika villkor där alla marknadsaktörer ska vara ansvariga för de obalanser som de orsakar systemet.

Frågan är vad som sker om man lämnar detta oreglerat och parterna inte kan enas om avtalsvillkoren kring beräkningsmodeller för kompensation, dels i avtalet mellan balansansvarig och aggregator, dels i avtalet mellan balansansvarig och elhandelsföretag? Förslaget syftar till att tvinga två privaträttsliga subjekt in i ett avtal som i vart fall en av parterna (den oberoende aggregatorn) kan sakna egentligt intresse av att ingå.

Det måste enligt Energiföretagens bedömning åtminstone finnas dispositiva bestämmelser att falla tillbaka på om parterna inte kan komma överens. Detta för att säkerställa att det finns ett regelverk som säkerställer att elhandelsföretagen kompenseras.

NordREGs rekommendationer kring oberoende aggregatorer

Ei påtalar i sitt förslag att det pågår ett arbete inom NordREG med att ta fram rekommendationer för hur de nordiska länderna ska införliva direktivet gällande aggregatorer så att regelverket kring oberoende aggregatorer harmoniseras.

Sedan dess har NordREGs förslag och rekommendationer publicerats. Energiföretagen menar att vissa av de aspekter som vi saknar i Ei:s förslag till viss del framförs av NordREG, till exempel föreslås ett regelverk som ger möjlighet för myndigheter att utforma en koordinerad metod för kompensationsmekanismer. Energiföretagen menar att det är olyckligt att Ei i sina förslag avviker från den analys som görs av NordREG.

NordREGs rekommendationer innehåller en del förslag och analyser – både sådana som Energiföretagen stöder och vissa som vi ifrågasätter – men framförallt framhålls behovet av vidareutredning för att få modellen med oberoende aggregatorer att fungera på bästa sätt. Detta påvisar ännu en gång nödvändigheten av övergångsregler som medger ett stegvis införande för att få alla komponenter på plats innan en modell för oberoende aggregatorer kan tas i bruk.

Specifika kommentarer på förslag på regeländringar avseende elnätsföretagens roll

Författningsändringarna avser förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857) 1 kap 5c §; 3 kap 1, 1a, 16, 16a, 16c, 16 e – f §§; 5 kap 12 a – b §§.

Definition av systemansvarig för distributionssystem samt vad som ingår i rollen (1 kap 5 c §, 3 kap 1 §)

Ei föreslår att det införs en ny definition för systemansvariga för distributionssystem (DSO) som man menar att alla elnätsföretag ska anses vara.

Energiföretagen ifrågasätter Ei:s förslag att utan närmare analys införa ett systemansvar för alla elnätsföretag. Att elnätsföretaget ska anses vara systemansvariga är ett nytt och långtgående uppdrag, enligt nedan, vilket kräver specifika resurser och befogenheter som dagens elnätsföretag inte kan anses besitta.

Det framgår av anslutnings- (EU 2016/631) respektive driftskoderna (EU 2017/1485) att det övergripande ansvaret fortsatt ligger hos systemansvarig för överföringssystemet (TSO), men att TSO ges rätt att ställa (tekniska) krav på anslutningar som ligger utanför deras nät. Dessutom kan TSO, i enlighet med de nya kraven, efterfråga stödtjänster som DSO ansvarar för att möjliggöra. Därutöver anger det reviderade elmarknadsdirektivet att DSO vid behov ska ansvara för anskaffning av flexibilitetstjänster och publicering av nätutvecklingsplaner.

Det innebär i praktiken att elnätsföretagen på lägre spänningsnivåer får ett större ansvar än som hittills varit praxis i Sverige. Dock ges i direktivtexten en möjlighet för medlemsstaterna att utse, eller ålägga elnätsföretag att utse, en eller flera DSO. Denna möjlighet har Ei valt att bortse från då man anser att detta sedan tidigare är genomfört i svensk rätt. När bestämmelsen infördes 2004 angavs att alla nätkoncessionsinnehavare på region- och lokalnät, det vill säga samtliga innehavare av nätkoncession förutom Svenska kraftnät, ansågs vara DSO.

Eftersom det reviderade direktivet och nätkoderna innehåller en rad nya roller och ansvarsområden för DSO:er anser Energiföretagens att den tidigare bedömningen inte

längre är given. Med den förändrade DSO rollen som följer av de nya kraven anser Energiföretagen således att det bör utredas om alla elnätsföretag ska vara fulla DSO:er, då speciellt med tanke på antalet elnätsföretag är stort och att förutsättningarna dem emellan är starkt skiftande. På den framtida elmarknaden kan det finnas olika lösningar. Till exempel vore ett alternativ att tillåta DSO:er att uppdra åt andra att för deras räkning utföra vissa av de uppgifter som åligger DSO:erna i egenskap av systemansvariga och ett annat alternativ att göra en åtskillnad mellan DSO respektive DNO – Distribution Network Operators. I förstnämnda fall bör det utredas under vilka förutsättningar en DSO får köpa tjänster från andra DSO:er och i det andra fallet behöver regelverket tydliggöra och beskriva respektive ansvarsområde och gränserna däremellan. Ytterligare ett alternativ som bör utredas är om, och i så fall under vilka förutsättningar en DSO skulle kunna tillåtas att överlåta systemansvar till någon annan aktör.

Dessutom saknar vi i Ei:s förslag en tydlig beskrivning av hur samverkan ska ske mellan TSO och DSO. Vi ser att det på ett antal punkter implicit kräver en samverkan och styrning från TSO av DSO för att de i direktivet uppsatta målen och ansvaren ska kunna genomföras på ett kostnadseffektivt sätt. Några exempel på frågeställningar är om TSO ska samverka med alla ca 150 elnätsföretag, vilka flexibilitetsprodukter och stödtjänster TSO behöver få från signifikanta elanvändare via DSO, samt vilka delar mellan TSO:s systemutvecklingsplaner och DSO:s nätutvecklingsplaner som ska synkroniseras.

Vidare har Ei föreslagit ändringar av nuvarande regelverk, som inte följer av direktivtexten, och som anger att DSO ska uppfylla rimliga krav på *säker* eldistribution samt att DSO ska ansvara för utbyggnad på *både kort* och lång sikt. Frågan är vad som avses med en "säker" eldistribution utöver de krav som tidigare funnits på företag som bedriver nätverksamhet samt vad utbyggnad på "kort sikt" innebär. Det finns inte beskrivet och kan tolkas på flera sätt. Texten som har förts in av Ei är baserad på förarbeten från 1958. Denna text anser Ei förtydligar att ansvaret för DSO omfattar "effektiv systemdrift som på ett rimligt sätt kan möta efterfrågan". Vad Ei menar med att "möta efterfrågan" antar vi är kopplat till att elnätsföretagen kan bygga ut nät och använda stöd- och flexibilitetstjänster så att nätet har den kapacitet som krävs och inte att säkerställa att det finns tillräckligt med produktion i systemet för att möta efterfrågan.

Energiföretagen anser att de förutsättningar som gällde för företagen 1958 inte rimligen kan jämföras med dagens kraftsystem och övriga förutsättningar och att den av Ei föreslagna texten därför inte är klagörande. Slutligen kan ifrågasättas varför denna formulering endast förslås avseende DSO men inte för TSO. Energiföretagen avstyrker således de föreslagna ändringarna i denna del.

Avgränsning av nätverksamhet (3 kap 1 a §)

Ei föreslår nya bestämmelser kring vilken verksamhet elnätsföretagen tillåts bedriva vilka medför begränsningar av den verksamhet som idag tillåts men särredovisas. Förutom ren nätverksamhet tillåts elnätsföretagen även att driva andra nät än elnät samt reparationer och underhåll för andra juridiska personer som bedriver nätverksamhet. Sistnämnda ses nödvändigt för att på mest effektiva sätt utnyttja befintliga resurser.

Detta kommer att föranleda omfattande strukturella förändringar för många av elnätsföretagen som tidigare tillåtits bedriva andra typer av verksamhet som särredovisats, såsom parkförvaltning och olika former av energitjänster.

I det kommande arbetet med att utforma föreskrifter för att klargöra vilken verksamhet som ska anses nödvändig för elnätsverksamhet, anser vi att huvudprincipen fortsatt bör vara att beakta hur elnätsföretagen på mest effektiva sätt utnyttjar befintliga resurser.

Det kan till exempel innebära att det ges utrymme för ett elnätsföretag att sälja tjänster till ett annat elnätsföretag för att detta ska klara av att fullfölja sina uppgifter som systemansvarig.

Energiföretagen anser att det är nödvändigt att berörda företag ges tid att anpassa sig till de nya begränsningarna avseende vilken verksamhet som får bedrivas i elnätsföretag och ser därför positivt på den föreslagna övergångsbestämmelsen.

Anskaffande av stödtjänster (1 kap 6 b §; 3 kap 16, 16 a §§)

Ei:s förslag innebär att stödtjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift ska upphandlas av elnätsföretagen på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Enligt definitionen av stödtjänster ingår balansering och icke-frekvensrelaterade tjänster, men inte överbelastning.

Detta är delvis nya uppgifter för elnätsföretagen som kan komma att kräva nya kompetenser och resurser i form av exempelvis systemstöd och administration. Energiföretagen ställer sig frågande till om det är rimligt att kräva att alla dagens elnätsföretag ska klara detta och om det är det mest effektiva sättet ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Som vi tidigare påtalat anser vi att det i detta sammanhang är viktigt att utreda om alla lokalnätsföretag ska vara fulla DSO:er.

Ei gör bedömningen att anskaffningsreglerna för stödtjänster bör följa samma principer som gäller för anskaffande av el för att täcka energiförluster. Energiföretagen stöder denna bedömning.

Slutligen bör en rimlig utgångspunkt vara att de föreslagna nya reglerna om anskaffande av stödtjänster endast träffar avtal som ingås efter ikraftträdandet. På så vis säkerställs en välfungerande övergång till de nya bestämmelserna.

Anskaffande av flexibilitetstjänster (3 kap 16 c §; 5 kap 12 a-b §§)

Utöver anskaffande av stödtjänster föreslås elnätsföretagen även ansvara för anskaffandet av flexibilitetstjänster. För att kunna göra detta ska elnätsföretagen utforma specifikationer för flexibilitetstjänster och i samråd med berörda parter ta fram en förteckning med standardiserade marknadsprodukter för tjänsterna.

I direktivet framgår att anskaffandet av flexibilitetstjänster ska ske på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Detta avspeglas dock inte i Ei:s förslag till lagtext (3 kap 16 c §). Energiföretagen anser att det bör tydliggöras att flexibilitetstjänster ska anskaffas i enlighet med direktivkravet.

Energiföretagen ser positivt på att produkterna för flexibilitetstjänster tas fram i samråd med berörda parter med tanke på detta är en ny typ av marknad som även kan ha koppling till TSO:s flexibilitetsmarknad. Vi anser vidare att en grundläggande aspekt är att balansansvaret beaktas, det är det administrativa regelverk som håller gränssnittet mot den konkurrensutsatta marknaden intakt och tydliggör det ekonomiska ansvaret för olika aktörer. Detta bör tydliggöras i förslaget.

Ei föreslår att intäktsramen ska ta hänsyn till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster utnyttjas för att förbättra effektiviteten i nätverksamheten på så vis att det får medföra en ökning eller en minskning av intäktsramens storlek. Föreskrifter ska klargöra närmare vad som avses med att flexibilitetstjänster förbättrar effektiviteten i nätverksamhet.

Energiföretagen anser att det är av yttersta vikt att i föreskriftsarbetet beakta pågående arbete med framtida intäktsreglering och tariffutformning som berör effektiviteten i nätverksamheten. En viktig förutsättning för att flexibilitetsmarknader ska komma till

stånd är att elnätsföretagens intäktsramar anpassas så att köp och drift av flexibilitetstjänster ger möjlighet till lönsamhet, givet att risken i att köpa en sådan tjänst är större än att investera i elnät. Idag erhåller elnätsföretagen en avkastning på det kapital som investeras i elnätet. Om elnätsföretagen ska välja att investera i system och tjänster kopplat till flexibilitet framför att förstärka elnätet, är det rimligt att även denna investering ger avkastning, och inte bara räknas som en påverkbar kostnad med ett effektiviseringskrav. Flexibilitetsmarknaden är ännu obeprövad och outvecklad, vilket innebär en högre risk jämfört med traditionell elnätsbyggnation, det bör incitamenten för flexibilitet ta hänsyn till.

För att stimulera elnätsföretagen att anskaffa flexibilitetstjänster är det därför viktigt att de incitament som föreslås i intäktsregleringen inte ger ökade risker för elnätsföretag i form av minskad intäktsram och på så vis hämmar utvecklingen. Därmed anser vi att regleringsmodellen bör utredas för att se vilken vidare utveckling som är lämplig för att stimulera flexibilitetslösningar utan att oönskade konsekvenser uppstår. Dock vill vi trycka på vikten av långsiktiga spelregler, villkoren bör således gälla åtminstone över två regleringsperioder i taget vad gäller ingångna avtal.

I Ei:s förslag finns inga övergångsbestämmelser för elnätsföretagens hantering av flexibilitetstjänster och hur man de facto ska gå tillväga för att ta fram marknadsprodukter för tjänsterna. När regelverket är planerat att träda ikraft lär det fortfarande återstå en hel del frågetecken och med tanke på de lokala marknadernas omognad anser Energiföretagen att införandet av flexibilitetsmarknader måste få ske stegvis. Då det pågår flera forskningsprojekt inom detta område bör även resultaten från dessa projekt beaktas i det vidare arbetet med att utforma nya regelverk.

Det är viktigt att i detta läge skapa ett öppet regelverk som ger utrymme för olika former av lösningar och affärsmodeller, samtidigt som vi beaktar de spelregler och balansansvar som redan gäller, och inte skapar ineffektivitet i systemet. Detta anser vi borde komma till bättre uttryck i Ei:s förslag som saknar särskilda övergångsbestämmelser och kontrollstationer för att utvärdera utvecklingen.

Publicering av nätutvecklingsplaner (3 kap 16 e-f §§)

Enligt Ei:s förslag ska alla elnätsföretag publicera nätutvecklingsplaner vartannat år för sin verksamhet. Dessa nätutvecklingsplaner syftar till att skapa transparens vad gäller de flexibilitetstjänster som behövs på kort och lång sikt och ska bland annat omfatta användningen av efterfrågefleksibilitet, energilagransanläggningar och andra resurser som elnätsföretagen använder istället för nätutbyggnad. Ei föreslår att föreskrifter tas fram som närmare anger hur planen tas fram och vad den ska innehålla.

Ei sätter stor tilltro till att kommande nätutvecklingsplaner ska bli ett verktyg för elnätsföretag att ta en aktiv systemoperatörsroll och därmed förutse behov och anpassa nätkapaciteten bland annat genom att upphandla flexibilitetstjänster. Det bör emellertid förtydligas på vilket sätt dessa planer i praktiken ska användas och vilken skyldighet andra samhällsaktörer har att medverka i samrådsprocessen för att uppnå den nytta som eftersträvas. I sammanhanget är det också viktigt att beakta att säkerhetsskyddslagen i viss utsträckning kan begränsa elnätsföretagens möjligheter att samråda med övriga samhällsaktörer och att publicera viss information i planer.

I direktivet ges möjlighet till undantag för elnätsföretag med färre än 100 000 anslutna kunder. Denna möjlighet har Ei valt att inte utnyttja. För att inte i onödan påföra en tung administrativ börda på mindre elnätsföretag anser Energiföretagen att det vore lämpligt

med en gräns på 30 000 anslutna kunder och att det istället införs en möjlighet för Ei att i specifika fall begära in planer från mindre elnätsföretag.

Slutna distributionssystem

Ei bedömer att direktivets nya skrivningar avseende slutna distributionssystem – som anger att slutna distributionssystem ska anses vara DSO om överföring sker för annans räkning får så pass stora konsekvenser för det svenska systemet med icke koncessionspliktiga nät (IKN) att frågan behöver utredas särskilt.

Energiföretagen håller med om att det bör göras en översyn i en separat utredning. Dessutom delar vi Ei:s uppfattning att regelverket kring IKN som endast avser överföring för egen räkning och IKN nät inom byggnad kan behållas i sin nuvarande form.

Specifika kommentarer på förslag på regeländringar till följd av elmarknadsförordningen (EU 2019/943)

Författningsändringarna avser förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857) 8 kap 4h §; lag (2003:436) om effektreserv 1 – 1a §§ och komplettering av elförordningen 25c §.

Principer för elmarknadernas funktion (Artikel 3)

Enligt punkten n) ska marknadsreglerna möjliggöra inträde och utträde för alla anläggningar på marknaden. Energiföretagen menar att detta är en grundläggande förutsättning för en effektiv prisbildning. Samtidigt finns det andra delar av såväl det europeiska som det nationella regelverket som möjliggör för systemoperatören att förhindra till exempel en stängning av en anläggning då den är av avgörande betydelse för kraftsystemets effektiva drift. En förutsättning för detta är dock att anläggningsägaren har rätt till marknadsmässig kompensation och här menar Energiföretagen att reglerna för detta behöver tydliggöras i regelverket.

Balansansvar för inmatningen av el (Artikel 5; ellagen 8 kap 4h §)

Ei föreslår att ellagen kompletteras med en ny bestämmelse som anger att en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. Energiföretagen menar att förslaget innebär en formalisering av nuvarande praxis, i övrigt se vårt svar under [Balansansvar](#).

Balansmarknaden (Artikel 6)

Enligt punkt 13 ska marknaden få nödvändig information så nära realtid som möjligt men med högst 30 minuters dröjsmål efter leveransen. Energiföretagen menar att möjligheten att fördröja information till 30 minuter inte är lämplig och att Svenska kraftnät bör åläggas att informera marknaden i realtid. Fördröjningen innebär dels att marknadsaktörerna inte kan fatta effektiva beslut och därmed minskar marknads effektivitet, dels att vissa aktörer ofrivilligt hamnar i en insiderposition. Det senare är negativt för såväl marknaden som helhet som för de aktuella aktörerna. Med det förra avses att vissa aktörer har mer information än övriga aktörer på marknaden. Det senare innebär att de aktuella aktörerna förhindras att delta på marknaden som en följd av informationsövertaget.

Översyn av elområden (Artikel 14; elförordningen 25c §)

Energiföretagen stödjer Ei:s förslag att komplettera elförordningen (2013:208) med en bestämmelse att nätmyndigheten ska ta ställning till den metod och de antaganden som

ska användas i processen för översyn av elområden samt de alternativa elområdeskonfigurationer som ska övervägas enligt artikel 14. 4 och 5 i förordningen (EU) 2019/943.

Effektreserv (artikel 21 och 22; lag om effektreserven 1 – 1a §§)

Energiföretagen menar att de föreslagna ändringarna är i linjen med bestämmelserna i den reviderade Elmarknadsförordningen. Samtidigt ställer sig föreningen frågande till att Ei inte anser att flera förändringar krävs, detta till trots att lagen om effektreserv upphör att gälla 15 mars 2025.

Energiföretagen delar uppfattningen att det är regeringen som ska fastslå en tillförlitlighetsnorm. Föreningen har heller inget att invända mot att Ei ska lämna förslag på parametrar som ska användas för att avgöra storleken på effektreserven, givet att detta föregås av samråd med andra relevanta parter som marknadsaktörer och Svenska kraftnät. Däremot måste uppdraget att föreslå såväl omfattningen som sammansättning av effektreserven överlåtas till Svenska kraftnät som har ansvaret att hålla den fysiska momentana balansen i elsystemet och därmed har den nödvändiga överblicken och kunskapen om vilka förmågor som krävs för att fullgöra uppdraget. Även detta ska givetvis föregås av samråd med relevanta parter.

Eftersom en framtida reserv är en funktion av en beslutad tillförlitlighetsnorm, framtida behovsinventering och en bedömning av tillgängliga resurser, bör således såväl de nuvarande kvantifieringarna rörande omfattning och sammansättning av effektreserven utgå.

Ei föreslår att det införs en begränsning i lagen om effektreserv som innebär att en anläggning som ingår i effektreserven inte samtidigt får delta på elmarknaden. Energiföretagen instämmer i detta, men menar samtidigt att detta automatiskt torde föranleda att avtal om minskad elförbrukning inte längre kan ingå i effektreserven. Detta är också fullt logiskt då en minskning av förbrukningen förutsätter att förbrukning alltid sker, vilket förstärker problemen i ansträngda situationer.

Stockholm som ovan

Pernilla Winnhed
verkställande direktör